

Dino Lotinac

JEDNOM PROĐE MAJ

Bihorski vjetar širio je miris majskoga jutra. Poslije duge zime, proljetni sunčevi zraci su umivali široka polja i oživljavali vrbe nadvijene nad rijeku. Voljela je Šefka da susretne zoru i osjeti svježinu jutra. Samo je ranom zorom uspijevala da sebi dâ oduška i uhvati poneki trenutak za svoje misli. Dolje, u dnu bašče, pored kamene ograde, izvirivao je mali bunar. Pored njega bi se svi okupljali, jer je u blizini cvjetao stari, plavi jorgovan, i širio svoj primamljivi miris.

Bio je to posljednji dan Ramazana. Svi u Bihoru su se spremali za Bajram. Kao i obično, Šefka ništa nije prepuštala drugima. Voljela je sve sama da pripremi, jer je samo tada bila sigurna da će za Bajram sve biti kako treba. Nije ni primijetila kad je komšija Ćamil ušao u avliju. Nadvijena nad velikom sofrom na kamenom trijemu spremala je zeljanicu, pitu koju je njen sin Harun najviše volio. Zaposlena, skoro da se uplaši od Ćamilovog glasa. Došao je da porazgovara sa dječakom. Samo je vidjela da on u ruci drži neku knjigu. Harun je želio da i njegova mati obrati pažnju na poklon koji je dobio, pritrča i pokaza joj lijepo opšivenu knjigu vrlo neobičnog naziva - *Bihorci*.

Ona se malo iznenadi. Pogleda u Ćamila i samo odmahnu glavom. Kao da je željela izustiti nešto, ali samo nastavi da radi. Iz očiju joj je Harun mogao pročitati riječi: *E, moj Ćamile, mnogo će neko u svijetu čitati o tvom Bihoru.*

Sa svih strana po bihorskim selima širio se miris halve. Takvi su Bajrami u Bihoru. Moraju mirisati najljepšim mirisom. Gledala je Šefka Haruna kako nepomično sjedi ispod jorgovana, dolje u blizini bunara, čitajući Ćamilovu knjigu. Nije da je nije kopkalo šta je to u njoj napisano, ali u školu nije išla. Harun ju je učio da se potpiše, ali je bilo sram i nije baš imala ni volje za tim. A i, što bi je čitala, mislila je ona, kad cio svoj vijek, otkad su je doveli iz Taslidže, provede u Bihoru? Od Ćamila je bila starija desetak godina, tako da je smatrala da o Bihoru i Bihorcima ona može njemu pričati danima. Muž joj odavno nije među živima. Sama je sa Harunom i trudi se da mu u životu ništa ne zafali. Ćamil im je često dolazio, kada god je bio tu. Obilazio ih je i uvijek im

je značilo to što im je u teškim trenucima bio oslonac.

Prolazile su godine i sve je u Bihoru bivalo drugačije. Sve osim malog bunara, koji je odolijevao vremenu, i starog jorgovana, koji je svakog maja podsjećao ljude da proljeće uvijek dolazi nakon duge zime i da nakon noći uvijek osvane novo jutro. Na Šefkinom licu život je iscrtavao svoj put. Oči su gubile mladalački sjaj i bivale sve zagasitije. Svakog Bajrama ona se trudila da sve uradi kao po starom običaju. Na kamenom trijemu mijesila bi zeljanicu i svaki put kao da bi čula komšiju Ćamila kako razgovara sa njenim Harunom.

Dugo već Ćamil nije u Bihoru. Toliko godina je prošlo, a ona nikada nije pročitala njegovu knjigu. Smjestila ju je na policu sa starim sahanima i redovno vodila računa o njoj, da se ne neprašči i ne ovlaži. Znala je da će, kad se Harun vrati, sigurno željeti da je vidi. A, Harun... U bijelom svijetu tražio je svoj put. Nikada se nije pomirila sa njegovim odlaskom, iako nije željela to da prizna. Znala je da čovjeku nigdje ne može biti bolje nego u svom domu, među svojim narodom i na svojoj zemlji.

Pritisnuta životom, najviše vremena provodila je pokraj prozora koji je gledao na put. Kroz glavu su joj prolazile slike djece koja užurbano trče prašnjavom cestom, ljudi koji se vraćaju sa polja i njenog Haruna koji joj ide u susret. Jednom je sa police uzela knjigu. Sjetila se jutra kada ju je Ćamil donio. Toliko godina je prošlo, a ona nikada nije saznala šta je to napisano na, sada već požutjeloj, hartiji. Otvorila je korice i miris borovine proširio se po sobi. Pred njenim očima igrala su slova a ona je, sričući kako je Harun naučio, uspijevala da ih pročita: *A stara Nurka je govorila: - O Halimačo, o rode moj, de nabavite selu hodžu. Izaći će selo iz vjere, podivljaće, o Halimačo.*

Brzo je zatvorila knjigu. Kao da su je presjekle te riječi. Osjetila je težinu svega što ju je godinama pratilo. Kao da su Ćamilove riječi bile neki vid predskazanja. Niz lice joj se skotrljala hladna suza. Zaustavila se na naboranom vratu. Žmurila je dugo. Dugo. Šutjela je. Već se i navikla na tišinu. Samoća ju je natjerala da se sa njome srodi. Niko ne voli samoću. Ona guši, razjeda i utire sve što čovjeka čini sretnim.

Kada je otvorila oči, sunce je već zapadalo za bihorska brda. Vidjela je da putem ide neki čovjek sa djetetom u rukama. Pored njega je išla lijepa, visoka žena. Nije ih poznavala. Mislila je da su to samo slike koje joj često naviru pred očima. Tek kada je čovjek stigao ispred

njene kuće, ona je prepoznala svoga Haruna. Nepomično je i dalje sedjela pokraj prozora. Izgledalo je kao da je zaboravila radovati se.

Majsko jutro je opet prosipalo sunčeve zrake po bihorskim poljima. Pokraj kamene ograde opstajao je mali bunar. Iznad njega, visoko uzdignut k nebu, širio se plavi jorgovan. Mirisao je kao nikada do tada. Pod njim, iz već iznikle zelene trave, nazirao se blistavo bijeli kamen. Pokraj njega cvjetala je majska ruža. Zasadio ju je Harun predprošloga maja, kada je posljednji put dolazio u Bihor da isprati dio sebe.